

Uvodnik

Ovo izdanje biltena fokusirano je na vizioniranje. Dugoročna vizija za budućnost grada je presudni element u planiranju održivog razvoja i unapređivanje života građanja. Slično moto-u programa "Učinimo zajedno gradove boljim", "bolja" vizija je o izvedbi vizije zajedno. Vizija nije samo san budućnosti, već dugoročna perspektiva koja uzima u obzir opštinska raspoloživa dobra, prilike i ne ignorise njene probleme i izazove. I naravno, mastanje je deo nje.

Svedoci ovakvog stava su učesnici iz opština koje saraduju sa nama. Clanci CEO-a, planera i predstavnika građanskog društva su uvidjeni doprinose odražavajući tako različite stavove na osnovu veoma raznovrsnih 4-dnevnih iskustava vizioniranja. Posebna karakteristika je bilo učestvovanje građana kroz nezvanična veća građanskog društva, što je uvedeno kao deo procesa planiranja. Zahvaljujemo svim autorima na njihovom važnom doprinosu.

Opštinski razvojni plan grada Peći je prvi koji je odobren na Kosovu. Ovo je bitna

prekretnica. U Peći je takođe stvorena dugoročna vizija, koja je sjedinjena njihovom planu. Međutim, plan nije kraj i samo plan nije dovoljan da se stvari dogode. Planiranje (za primenu) je to što je važno, pre nego plan. Ljudi su bitan faktor u planiranju i oni su katalizator i ti koji izvode promene i razvoj.

Za ostvarivanje stvarnih promena presudne su politička volja i politička podrška. Za vreme dok su različite neformalne aktivnosti ucenja ljudi jednakih profesija inicirane među opštinama kao i ohrabivanje u pokušavanju, ovo izdanje nudi prozor o zvaničnim forumima ljudi jednakih profesija kao što su Konferencija na bazi pravila opštinskih i urbanih razvojnih planova.

U vreme pisanja ovog članka, EU je usvojila "Lajpcigsku Povelju". Po prvi put, ministri nezvaničnog Saveta Ministara za Urbani Razvoj i Teritorijalnu Povezanost, potpisali su tekst koji se zasniva na vodećim principima urbanog razvoja. Ovo ide iz ruke u ruku sa novim upravljanjem koje uključuje lokalne igrice mnogo bliže. Ključna rec je "integrisano

planiranje". O ovoj temi će biti više reči u budućim biltenima.

Takođe nedavno UN-HABITAT i IAJP, Internacionalna Asocijacija za Javni Transport, potpisali su Memorandum Razumevanja. Obe organizacije imaju za cilj učvršćivanje saradnje radi podrške održivog urbanog transporta urbanih naselja uopšte, i javnog saobraćaja pojedinačno. U dodatku, na 21 UN-HABITAT-ovom Rukovodećem Savetu došlo se do različitih odluka koje odražavaju potrebu za velikom podrškom da se uključuje mladi urbani sredina u razvoju i učvršćivanju lokalnih vlasti i decentralizaciji među ostalima..

Nadam se da će ove novine inspirisati sve opštine na Kosovu i da će dati prednost desavanjima u vezi s vizioniranjem, kako u zvaničnim forumima tako i u nezvaničnim i da će postati sastavni deo razvojnih procesa njihovih opština.

Elisabeth Belpaire,
CTA/Programme Manager

PEĆ IMA OPŠTINSKI PLAN RAZVOJA I URBANISTIČKI PLAN RAZVOJA

14. maja 2007. godine, Skupština opštine Peć usvojila je Opštinski plan razvoja i Urbanistički plan razvoja za period 2006-2025.

"Ovi planovi su od vitalne važnosti za ekonomski razvoj i zaštitu životne sredine i kulturno-istorijskog nasleđa

opštine", rečeno je u Skupštini opštine. Gore pomenuti planovi su dobili saglasnost od Ministarstva za životnu sredinu i prostorno planiranje i smatra se da su u skladu sa prostornim planom Kosova. Tim povodom Ali Lajći, gradonačelnik, pohvalio je rad odeljenja za životnu sredinu i planiranje urbanog i seoskog

razvoja i svih učesnika koji su dali svoj doprinos uspešnom završetku ovih planova, pri čemu je naglasio da je **Peć prva opština koja je završila ove planove razvoja i da će biti model drugim opštinama na Kosovu.**

Izvor: www.peja-komuna.org

GRADU JE POTREBNA VIZIJA

Tolerantan, savremen, prosperitetan, čist, zelen i pristupačan grad na obali reke koji pruža ekonomske, obrazovne i kulturne mogućnosti i okruženje koje je privlačno za sve.

Atraktivno mesto sa dinamičnim razvojem; regionalni terminal; otvoren grad sa perspektivom; most za ekonomski i kulturni razvoj; vrata ka planinama; mesto sa jedinstvenom bifurkacijom i rekreacijom; integrativan grad između glavnih gradova; mesto sa investicionim potencijalima za svoje građane; grad koji se prijateljski odnosi prema životnoj sredini u kojem vredi živeti.

Ovo su u malo reči izjave o viziji za Mitrovicu (sever i jug) i Uroševac, koje su uradili predstavnici građanskog društva u saradnji sa lokalnim gradskim planerima.

Vizionarstvo je aktivnost koja spaja građane i učesnike da bi oblikovali njihove zajedničke aspiracije za budućnost njihove zajednice (opština, grad ili selo). Cilj je izrada pisane i vizuelizovane izjave o dugoročnim i strateškim ciljevima zajednice za održivo urbano i prostorno planiranje.

Korišćenjem posebnog letka 'Napravite viziju vašeg grada', želimo da promovišemo koncept vizionarstva kao ključnog elementa u lokalnim inkluzivnim procesima prostornog planiranja, koji se može primeniti na sve opštine na Kosovu.

Takođe želimo da pretvorimo teoriju u akciju i prakse iz kojih se uči. Do sada je UN-HABITAT/PPPO organizovao 4 vizionarske radionice, zajedno sa opštinama i lokalnim NVO. Opštine koje su u ovome učestvovala, odnosno Mitrovica, Uroševac, Gnjilane i Prizren, iskoristile su radionicu kao mogućnost da preduzmu pomirujuće napore i definišu viziju lokalnog razvoja u saradnji sa organizacijama građanskog društva.

Radionice su pružile učesnicima mogućnost obuke, kao i platformu za izgradnju poverenja, proširile su horizonte učesnika, drugim rečima proširile su vidike i razmišljanja.

Dok su radionice s jedne strane u smislu pristupa bile slične, svaka radionica je obuhvatila različite partnere i stavila naglasak na različite ishode.

Uprkos ovim razlikama, postojala je kolektivna namera učesnika da 'predaju' svoju viziju onima koji donose odluke. Ovo je bio zajednički element svih radionica. Ovde je važno primetiti da razvoj vizije i predaja te vizije onima koji donese odluke, razvija i jača građansko društvo, a pruža i osećaj partnerstva u toj viziji.

Kada je vizija urađena, potrebna je uspešna komunikacija i javna debata da bi se postigla šira posvećenost u celoj zajednici, što daje viziji širi publicitet i održava je u životu. Osim toga, praćenje i redovno izveštavanje javnosti o postignućima, su od ključne važnosti za pretvaranje vizije u realnost. Vizija za grad nije statička, pa stoga treba da bude revidirana, ili čak zamenjena novom vizijom, uvek kada se okolnosti planiranja značajno promene.

Pravljenje vizije je rad koji traje i koji će biti nastavljen u druge dve 'PPPO opštine', a nadamo se i na celom Kosovu.

Tim MuSPP

Utisci sa radionice o vizionarstvu u Uroševcu na kojoj su učestvovali predstavnici opštine i građanskog društva

LET U BUDUĆNOST GRADA

Bili bi smo veoma srećni ako bi smo mogli da stvorimo novi imidž našeg grada, bili bi smo veoma srećni ako sutra taj imidž postane deo identiteta novog Uroševca.

U toku našeg trodnevnog boravka na Ohridu, mi smo verovatno bili njegovi najčudniji stanovnici. Dok su se ljudi iz Ohrida bavili svojim svakodnevnim poslovima pored jezera, mi, grupa ljudi iz Uroševca, odleteli smo u budućnost našeg grada stvaranjem njegove vizije. Trebalo bi da budemo dobri pelikani da bi smo ispunili imaginarni prostor koji se otvorio pred nama. Mi smo znali da to neće biti lako za nas, šta više, osećali smo da su se pojavila pitanja kao što su: 'zašto idete u Ohrid', ili 'vidi, vidi, hoćete da postanete arhitekta?'

Ali smo mi probili led i otvorili knjigu sećanja grada, u uglovima zaboravljenog pamćenja počeli smo da beležimo pojavu slika parkova, bazena, čeličnog mosta itd. Počeli smo da identifikujemo posebne karakteristike, postavili smo bifurkaciju reke u centar grada, njene ogranke prati raskrsnica puteva, a napravili smo i prostor za terminal. Reči kao što su produktivan, ekološki, mobilni, moderan, dragulj, zlatni, zeleni, ... bile su u srcu naših misli u pokušaju da stvorimo identitet grada. Naše vizije izgledale su kao magla na jezeru u jutarnjim časovima. One su dolazile furiozno, pune emocija i bile su ponekad naivne.

Gledano na duži rok, mi smo uradili dosta stvari za grad; proširenje, čišćenje, podizanje novih naselja, pravljenje jezera, određivanje industrijske zone, rekreativni, sportski i kulturni centar. Mi smo ga proglasili kapijom prema planinama, mostom za mnoge obale, postavili smo železnicu ispod površine, na neki način, mi smo obezbedili urbanistički prostor za disanje gradu ...

Na kartama su svi crtali deo budućnosti. Prostorno posmatranje grada moralo je da bude obavljeno u par crta koje mi nismo dovoljno tačno nacrtali. Pomalo kasno u vremenu i prostoru, shvatili smo osećaj stvaranja mapa, gradova,

nečega veoma futurističkog. U stvari, postali smo deo planskih aktivnosti, deo savremenog koncepta građanina koji učestvuje u izgradnji i planiranju svog grada. 'Učinimo zajedno gradove boljim' je slogan ovog koncepta koji je promovisao program UN-HABITAT-a.

Ideje, jedna za drugom, su oblikovale našu želju u vezi grada. Kao grad između dve prestonice, želeli smo da imamo potpuno drugačiji stil od onog koji imamo danas, želeli smo da to bude zlatni amblem u kosovskoj ravnici. Kao što oni koji su zaljubljeni pokušavaju da projektuju sliku svoje voljene osobe, mi smo projektovali sliku našeg grada. Bili smo van njega samo par dana, ali kada smo se vratili obuzeo nas je osećaj ka-janja, i pitali smo se da li smo preterali sa svojim vizijama. Grad je izgledao smrknuto, kao da nas upozorava da smo mu 'skrojili' preveliko odelo. U stvari, on nam je izgledao pun prašine, veoma uzan i bučan. Posle par dana, mi smo objavili naše vizije, koje su pokrile naš grad kao nepoznati oblak. Neke to nije dotaklo, drugi su počeli da govore 'uradili ste sjajan posao; ovaj

grad mora da ima identitet'. Mi smo bili skromni u određenoj meri jer smo preuzeli odgovornost, jer ćemo i dalje biti deo procesa izrade opštinskog i urbanističkog plana razvoja, spremni da prenesemo emocije ljudi u vezi savremenog grada.

Retuširanje možda nije poželjno, ali ponovno modeliranje svakako može da bude nametnuto. Bili smo uvereni da je našem gradu potrebno remodeliranje, različita viđenja i tretman, nova vizija. Bili bi smo veoma srećni kada bi smo mogli da stvorimo novi imidž našeg grada, bili bi smo veoma srećni ako sutra ovaj imidž postane deo identiteta novog Uroševca.

Afrim Demiri

Član Neformalnog Saveta Građanskog Društva (NSGD)

GRAĐANSKO DRUŠTVO IMA VAŽNU ULOGU U PROCESU PROSTORNOG I URBANISTIČKOG PLANIRANJA U OPŠTINI GNJILANE

Program PPPO/UN-HABITAT na Kosovu, opština Gnjilane – Odeljenje za urbanizam, rekonstrukciju i životnu sredinu (OURŽS) i neformalni komitet građanskog društva u Gnjilanu su organizovali vizionarsku radionicu za Gnjilane, koja je održana u Ohridu.

To je bila četvorodnevna radionica sa ciljem da se uradi vizija budućnosti opštine Gnjilane. Učesnici u ovoj radionici bili su predstavnici građanskog društva, opštinski zvaničnici i profesionalci i predstavnici PPPO/UN-HABITAT-a.

U toku radionice učesnici su podeljeni u 5 radnih grupa, tj. grupu za infrastrukturu, grupu za životnu sredinu i korišćenje zemljišta, grupu za demografiju i socijalna pitanja, grupu za ekonomski razvoj i grupu opštinskih planera, koje su pokrile ove teme.

U toku četiri dana, nivo posvećenosti svih učesnika bio je briljantan.

Takođe je postojalo toplo i saradničko ponašanje između učesnika, što pokazuje da je opština tesno povezana sa svim akterima u planiranju, posebno

sa građanskim društvom. Radionica je ocenjena uspešnom, a PPPO zaslužuje našu zahvalnost za olakšavanje i finansiranje ove radionice.

Na radionici je ukratko predstavljen istorijat opštine, koja je zatim predstavljena na karti. Zatim je obavljena DSMP analiza o viziji opštine, predstavljeni su ciljevi i prioritete u obliku grafikona, posle čega su o njima raspravljale sve grupe. Ovi učesnici su doneli nove i izuzetno dobre ideje, a takođe je postalo jasno da su ljudi u Gnjilanu veoma zabrinuti zbog sličnih pitanja i da se predlozi i rešenja preklapaju.

Građansko društvo je u velikoj meri doprinelo ovoj radionici i obavezalo se da i u budućnosti učestvuje i pomaže u procesu planiranja. Treba pomenuti da ovo nije bio prvi kontakt sa građanskim društvom i opštinom.

Rezultat ove radionice u Ohridu je zatim predstavljen ljudima u opštini i institucionalnim strukturama 17. aprila 2007. godine na sastanku na kojem je bilo više od 200 učesnika, kada je od njih traženo da iznesu svoja razmišljanja koja podržavaju predstavljene ideje,

ili da iznesu bilo koju novu ideju, tako da nacrti Opštinskog plana razvoja (OPR) i Urbanističkog plana razvoja (UPR) budu dodatno dopunjeni. Ovo će stvoriti osećaj vlasništva kod svih učesnika i kod šire zajednice u Gnjilanu kada se radi o ovim dokumentima i da svi zajedno treba da nastave da rade na njihovoj realizaciji.

Ovaj radni izveštaj predstavlja nastavak mnogih ranijih aktivnosti koje će trajati sve do usvajanja OPR/UPR.

Sevdije Malići,

Direktor direkcije za urbanizam, rekonstrukciju i životnu sredinu

KRATKA PREZENTACIJA VIZIJE GNJILANA 2015+ OD STRANE GRAĐANSKOG DRUŠTVA

Kao predstavnik NVO 'Kosovski centar za međunarodnu saradnju', imao sam zadovoljstvo da kao deo građanskog društva učestvujem u vizionarskoj vežbi za opštinu Gnjilane koja pokriva period od 2007-2015+. Iako je ovo bilo pomalo novo za mene i za ostale članove iz građanskog društva u opštini Gnjilane, ovo je ipak za nas obične građane bila mogućnost da predstavimo naše lepe snove i težnje u vezi naše opštine u ne tako dalekoj budućnosti, u Viziji za Gnjilane 2015+.

Radionica koja je održana u Ohridu od 30. marta do 4. aprila dala je pozitivne rezultate. Možda je povoljno radno okruženje zajedno sa strukturom radionice, tj. deljenje u grupe, doprinelo konstruktivnim rezultatima.

Radionica je otpočela tako što je svaki od učesnika izrazio svoje nostalgичno viđenje onoga kako je Gnjilane ranije izgledalo, a zatim se brzo prešlo na sadašnje probleme koji brinu građane Gnjilana i konačno na izradu vizije. Ovo su uglavnom bile oblasti koje su bile obuhvaćene na radionici.

Analiza dobrih strana, slabosti, mogućnosti i pretnji (DSMP analiza) postojeće situacije doprinela je izradi vizije o tome kako Gnjilane treba da izgleda 2015+ godine. Kada se radi o dobrim stranama, analiza je identifikovala sledeće komponente: mlado i obrazovano stanovništvo, povoljnu nacionalnu klimu, snažnu dijasporu, plodno tle, Gnjilane kao granična opština itd. Kada se radi o slabostima, naglašeno je sledeće: slabo rukovođenje, visoko nivo nezaposlenosti, nepovoljna fiskalna i kreditna politika, neformalna izgradnja, transformacija obradivog tla u utrine itd. Mogućnosti: strane investicije, privlačenje donacija kroz dobre projekte, privatizacija i oživljavanje preduzeća, racionalno korišćenje zemljišta, izgradnja sistema za navodnjavanje i putne infrastrukture itd, a na kraju su identifikovane

sledeće pretnje: nedefinisanje statusa Kosova, izliv nezadovoljstva zbog loše socijalne situacije, nedostatak ekonomskih subvencija, nedostatak električne energije, decentralizacija itd.

Elementi analize i drugi elementi koji ovde nisu pomenuti, ohrabрили su učesnike da ih uključe u viziju budućnosti tako da ova vizija ne ostane samo lep san, već realnost. Stoga, celokupan rad grupe na kraju radionice predstavljen je kroz Izjavu o viziji za Gnjilane 2015+:

Gnjilane kao faktor integracije, most između različitih kultura i zdravo urbano i seosko orkuženje, sa svojom omladionom, prirodnim potencijalom i dijasporom usmereno ka Evropi

Na kraju, moramo da naglasimo preporuke koje su date institucijama:

- Institucije na lokalnom i centralnom nivou koje su odgovorne za prostorno planiranje moraju da budu efikasnije u smislu svog funkcionisanja u skladu sa važećim zakonima i moraju da se bave potrebama za donošenjem novih zakona i propisa koji će povećati efikasnost na terenu. Stoga, treba da postoji bolja koordinacija između OURŽS, MŽSPP, policije itd.

- Bilo koja inicijativa za donošenje regulatornog plana treba da bude praćena moratorijumom situacije na terenu – da se hitno zaustavi bilo kakva izgradnja bez dozvole.

- Treba uključiti sve relevantne faktore u cilju povećanja svesti građana, tako da svako da svoj doprinos za realizaciju vizije za bolju opštinu, odnosno za bolje mesto – škole, NVO, druge institucije...

- Saradnja između institucija (na svim nivoima) i građanskog društva kao potreba i mogućnost da se proces pokrene na predvidiv način.

U ovom kontekstu, građansko društvo Gnjilana je izrazilo svoju spremnost da nastavi da radi na ovom procesu. Možda ćemo imati podršku građana i institucija, ali takođe treba da prepoznamo i univerzalno cenimo veliki rad i podršku UN-HABITAT-a građanskom društvu, institucijama i Kosovu generalno.

Enver Kećiku

Izvršni direktor NVO 'Kosovski centar za međunarodnu saradnju'

PROFIL OPŠTINE PRIZREN – ŠTA DALJE?

28. marta 2007. godine, opština Prizren je u saradnji sa PPPO/UN-HABITAT-om organizovala radionicu pod nazivom 'Profil opštine Prizren – šta dalje?' U radionici su učestvovali članovi građanskog društva, Neformalnog saveta organizacija građanskog društva (NSOGD), opštinskog tima za planiranje (OTP) i drugi učesnici sa teritorije opštine.

Svrha radionice bila je da se proceni nacrt profila opštine koji je pripremio OTP i PPPO/ UN-HABITAT sa ciljem identifikovanja ključnih pitanja i izazova korišćenjem DSMP (dobre strane, slabosti, mogućnosti, pretnje) analize.

UN-HABITAT je otpočeo radionicu predstavljanjem DSMP i kako se obavlja DSMP analiza, posle čega su usledile dve prezentacije OTP u toku kojih su predstavljeni nacrt profila i investicioni kapaciteti. Prezentacije su omogućile učesnicima da steknu uvid u istorijat problematike, što će im omogućiti da kritički procenjuju profil.

Radionica je nastavljena interaktivnim diskusijama o investicionim kapacitetima i procesu planiranja. Učesnici su takođe izrazili svoj interes da učestvuju i u sledećoj fazi ovog procesa.

Ova radionica, kao i davanje korisnih komentara i doprinosa nacrtu profila, pružila je mogućnost i građanskom društvu i opštinskim planerima/službenicima da rade zajedno u duhu inkluzivnog učesničkog procesa planiranja, u vezi nekih elemenata izgradnje kapaciteta.

Konačno, ove aktivnosti su takođe dodale nove vrednosti široj slici prostornog planiranja u Prizrenu pružanjem čvrste osnove za vizionarsku radionicu, koja predstavlja sledeći korak ka razvoju robustnog opštinskog plana razvoja (OPR) za Prizren.

VIZIONARSKA RADIONICA ZA PRIZREN 2015+

"Prizren, to počinje ovde..."

Sa gornjim motom, grupa građana i profesionalnih planera iz Prizrena je jasno rekla da je Prizrenu potrebna nova budućnost, imajući na umu njegovu izuzetnu istoriju i kulturno nasleđe. Moto je praćen elaboriranom izjavom o viziji.

Kao i u slučaju vizionarskih radionica za Mitrovicu, Uroševac i Gnjilane, izabrana je grupa građana i profesionalnih planera da uradi zajedničku viziju u toku četvorodnevne radionice

od 3. do 7. juna u Ohridu. Pored toga, posvećeni učesnici prošli su kroz ceo planski ciklus: učenje azbuke planiranja, pravljenje kolektivne memorijske mape, izbor tema i ključnih pitanja, DSMP analiza, identifikacija strategija i ciljeva i iznad svega vizualizacija željenih prostornih struktura Prizrena.

Ali dobar stvar u vezi korišćenja ovog 'standardnog vizionarskog formata' za vizionarske radionice koje su do sada održane

je da su rezultati uvek konkretni i različiti.

Svaki grad i lokalitet zaslužuju svoju sopstvenu budućnost i ne treba nametati viziju opštini spolja, tj. ne treba vršiti kopiranje i preslikavanje.

Svi partneri vizionarske radionice, učesnici i organizatori, bili su vrlo zadovoljni rezultatima i formatom radionice, zajedničkim radom u cilju inkluzivnog i učesničkog prostornog planiranja u Prizrenu.

Vizija Prizrena je javno predstavljena 18. juna u sali Skupštine opštine, uz učešće glavnog izvršnog službenika (GIS) dr Mibera Šalje-Mustafe i uz prisustvo lokalnih i nacionalnih medija. GIS je pozdravio viziju kao ključni doprinos za Opštinski plan razvoja (OPR) i zahvalio se građanskom društvu i UN-HABITAT-u za stalnu posvećenost zajedničkom radu sa opštinskim vlastima na izradi inkluzivnog OPR.

ĐAKOVICA PRIMENJUJE INDEKS URBANOG UPRAVLJANJA

Kako je sastavljen budžet opštine? Da li opština sprovodi anketu zadovoljstva potrošača? Da li postoji izjava o viziji? Da li postoji javna izjava koja priznaje pravo građana na pristup osnovnim uslugama?

Ova i mnoga druga pitanja su deo Indeksa urbanog upravljanja (IUU), sredstva kojeg je razvio UN-HABITAT u cilju analiziranja pridržavanja lokalnih vlada u celom svetu normi i principa koji su promovisani u Globalnoj kampanji o dobrom upravljanju.

Skup od 25 indikatora podeljen je u četiri kategorije koje odražavaju principe efikasnosti, ravnopravnosti, učestvovanja i odgovornosti.

Posle generalnog upoznavanja sa IUU, kada je u Prištini sa njim upoznato više učesnika i partnera koji su uključivali lokalne i centralne institucije Kosova i međunarodne organizacije, opština Đakovica je pristala da iskoristi ovo sredstvo za procenu svog rada.

U toku dva dana, tim opštinskih službenika, predstavnika javnih preduzeća, članova skupštine opštine i predstavnici građanskog društva raspravljali su o indikatorima i dali detaljne odgovore na niz pitanja.

Kada budu prikupljeni svi potrebni podaci i kada bude popunjena tabela za proračun, opština će dobiti rezultate i biće u stanju da uporedi svoj

rad sa 24 druga grada širom sveta koji su već uzeli učešće u ovoj akciji. Đakovica nije prvi grad na Kosovu koji koristi IUU.

U toku razvojne faze, Priština je pozvana da učestvuje u testiranju ovog sredstva na terenu. Opština Uroševac je takođe pokazala veliki interes za primenu ovog sredstva u bliskoj budućnosti.

Posle razgovora sa predstavnicima Ministarstva za lokalnu upravu (MLU), tim PPPO i Ministarstvo za lokalnu upravu će raditi zajedno da naprave konkretne indikatore za kosovske opštine.

LOKACIJA "ZATRA" U OPŠTINI PEĆ KAO PROBNI SLUČAJ ZA URBANISTIČKI REGULATorni PLAN

Lokacija "Zatra" je identifikovana kao jedno od neformalnih naselja i prioritetan projekat opštine Peć prema Opštinskom planu razvoja (OPR) i Urbanističkom planu razvoja (UPR).

NVO "Syri i Vizionit" (Okolo vizije) je u partnerstvu sa opštinom Peć i sa kancelarijom PPPO/UN-HABITAT-a u Peći, uz podršku IREX-a i USAID, inicirala projekat 'Urbanističko planiranje za naselje Zatra'.

Glavni ciljevi projekta su:

- Mobilizacija zajednice za početnu fazu konsultativnog procesa za izradu Urbanističkog regulatornog plana (URP) za naselje Zatra, i
- Sprovođenje socio-ekonomske i urbanističke analize naselja Zatra.

Najpre smo obavili konsultacije za tu oblast, sastanke sa stanovnicima Zatre, na kojima su oni informisani o OPR/UPR. U toku ovih informativnih razgovora, stanovnici Zatre su govorili o svojim

potrebama i brigama i kako da te brige i sugestije budu uključene u UPR, tako da budu uključene u dugoročniju perspektivu.

Kao deo druge radionice izvršena je analiza situacije korišćenjem DSMP analize, na kojoj su izabrane teme bile: stambena pitanja, okruženje, infrastruktura, zapošljavanje, ekonomski razvoj, sport, turizam itd. Rezultati ove analize mogu da budu iskorišćeni posle izrade urbanističkog plana.

Deo ovog projekta bilo je anketiranje stanovnika koji žive u ovoj oblasti u cilju boljeg razumevanja postojeće situacije u urbanističkim i socio-ekonomskom pogledu, kao i u pogledu okoline.

U tom cilju, urađen je poseban upitnik za prikupljanje podataka u svakom od 350 domaćinstava na ovoj lokaciji. Podaci koji su prikupljeni u upitniku biće organizovani i uneti u opštinsku bazu podataka.

NVO "Syri i Vizionit" pratiće sledeću fazu rada i mogućnost da se uključe i druga neformalna naselja pružanjem pomoći zajednici za direktno učestvovanje u procesima odlučivanja u vezi njihove zajednice.

Fatmir Ramaj

Koordinator projekta NVO "Syri i Vizionit"
– Peć

POZITIVNA PROCENA U VEZI IZRADE OPŠTINSKOG PLANA RAZVOJA (OPR) I URBANISTIČKOG PLANA RAZVOJA (UPR)

Gradonačelnik Mitrovice Mursel Ibrahim, glavni izvršni službenik Sadri Ferati i direktor Direkcije za planiranje, urbanizam, rekonstrukciju i stambena pitanja Fejzulah Hadžani, u toku sastanka sa direktorom konsultantske kompanije 'Lin Project' Jusufom Hadžimehmetijem, na kojem je razmatran OPR/UPR, razmotrili su sadašnju situaciju u vezi sa procesom planiranja, radom koji je do sada urađen i

načinom sprečavanja prepreka, teškoća i eventualnih slabosti do kojih može da dođe u toku procesa.

Učesnici su pozitivno procenili dosadašnji rad i složili su se da dok nacrt dokumenta prve faze treba da bude izmenjen i dopunjen prema sugestijama planera, rad na drugoj fazi treba da bude nastavljen, što znači definisanje vizije za budućnost grada,

principa i ciljeva održivog ekonomskog razvoja. U toku sastanka je rečeno da pri definisanju vizije, fundamentalni element treće faze procesa treba da se sastoji od priprema koncepata budućeg razvoja.

Izvor: Opštinski bilten br.1/2007, od 30. aprila

UČENJE IZ ŠVAJCARSKOG ISKUSTVA

Opština Mitrovica se trenutno nalazi u procesu izrade OPR/UPR. Lokalna kompanija Lin Project u saradnji sa švajcarskom kompanijom METRON Raumentwicklung iz Bruga je angažovana za davanje konsultantskih saveta opštini u toku procesa izrade planova razvoja.

Kao deo procesa planiranja, u periodu od 16-18 aprila, tri opštinska planera i dva planera iz konsultantske kompanije Lin Project su obavili radnu posetu Metronu u Švajcarskoj.

Glavna svrha ove radionice bila je prezentacija i završetak izveštaja o nacrtu dokumenta o analizi situacije urbanističkog i opštinskog razvoja.

Deo radionice bio je studijska poseta opštini Šliren, koja je predstavila svoja iskustva u izradi i sprovođenju plana razvoja za oblast grada koji je uradila kompanija Metron. Prezentacija je praćena sa velikim interesovanjem pošto je Šliren sa svojom industrijskom prošlošću sličan Mitrovici.

Predloženi su koncepti kao što su izmešanost stambenih i poslovnih objekata, usmeravanje postojećeg

toka saobraćaja, označavanje pešačkih i biciklističkih staza, stvaranje uslova za prazne i zelene oblasti, kao i koncept gde visoke zgrade mogu, a gde ne mogu da budu građene.

Pitanje gore pomenutih koncepata pokušava da uzmu u obzir sličnosti sa onima sa kojima se bave opštinski planeri. Pokazalo se da je zoniranje snažno sredstvo koje obavezuje investitore da tesno sarađuju sa opštinom, čime se sprečava nelegalna izgradnja, što je nešto što je na iznenađenje

planera iz Mitrovice postojalo i u Švajcarskoj.

Radionica je ponovo dokazala da bez direktnog kontakta između svih ključnih aktera u strateškom planiranju, planiranje ne može da bude održivo.

Autori:

Fejzulah Hadžani,

Direktor direkcije za planiranje, urbanizam, rekonstrukciju i stambena pitanja

Džemšir Mulići,

Sef odseka za planiranje

Bedri Aslani,

Opštinski planer

UGAO UN-HABITAT-A

SMANJENJE SIROMAŠTVA I ODRŽIVI FINANSIJSKI MEHANIZMI KAO FOKUS 21. SASTANKA UPRAVNOG SAVETA

Svake dve godine rad UN-HABITAT-a i odnose sa njegovim partnerima detaljno ispituje Upravni savet kojeg čine predstavnici 58 zemalja članica Ujedinjenih nacija.

To je forum vladinih predstavnika na ministarskom nivou koji utvrđuje politiku UN-HABITAT-a i usvaja program rada agencije i budžet za naredne dve godine.

21. sastanak Upravnog saveta (US21) Programa Ujedinjenih nacija za ljudska staništa (UN-HABITAT) održan je od 16. do 20. aprila 2007. godine u sedištu UN-HABITAT-a u Najrobiju u Keniji i bio je fokusiran na glavnu temu Održive urbanizacije: lokalna akcija za smanjenje urbanog siromaštva sa naglaskom na finansiranje i planiranje.

Pored ministarskih sastanaka na visokom nivou, zasedanje Upravnog saveta je obuhvatilo više interesantnih paralelnih događaja kojima su prisustvovali eksperti, organizacije građanskog društva i lokalni vladini zvaničnici.

Sa fokusom na smanjenje siromaštva i održivo finansiranje, ovi paralelni događaji dali su uvid u progres u

postizanju Milenijumskih ciljeva razvoja u ubrzano urbanizujućem svetu, politici upravljanja zemljištem koja uzima u obzir siromašne i polnu raznolikost i uvid u održive finansijske mehanizme za pružanje pomoći za poboljšavanje uslova života siromašnih korišćenjem mehanizma partnerstva privatnih i javnih institucija

Upravni savet doneo je odgovarajuće odluke koje traže od UN-HABITAT-a i nacionalnih vlada da posvete pažnju ovim

pitanjima.

Zasedanje Upravnog saveta pružilo je mogućnost glavnim tehničkim savetnicima i rukovodećem osoblju iz programa pojedinih zemalja koji rade u okviru Programa za postupanje u slučaju katastrofa (PPSK) da se sretnu, razmene iskustva i razmatraju pitanja od zajedničkog interesa, kao što su razmena osoblja u okviru postojećih programa i korišćenje raspoložive stručnosti.

Oni su se dogovorili da rade na tematskim dokumentima zasnovanim na iskustvu na terenu i na dokumentovanju naučenih lekcija. PPSK sprovodi programe u Somaliji, južnom Sudanu, Pakistanu, na Kosovu, u Indoneziji, Avganistanu i Šri Lanki, a ima i osobe zadužene za ovu problematiku u Libanu i Ugandi.

Upravni savet je takođe usvojio srednjoročni strateški plan i budžet UN-HABITAT-a.

O Upravnom savetu možete više da pročitate na internet stranici UN-HABITAT-a: www.unhabitat.org

UN-HABITAT POMAŽE U URBANOM PLANIRANJU

UN-HABITAT je ovog meseca reafirmisao svoj stav da urbano planiranje postaje sve važnije u bavljenju klimatskim promenama zato što dobro planirani gradovi pružaju bolji temelj za održivi razvoj u poređenju sa neplanskim gradovima.

Kada je govorila na Pregovorima o klimi, koji su održani u Bonu u Nemačkoj, izvršni direktor UN-HABITAT-a g-đa Ana Tibajuka je primetila da počevši od 2007. godine, oko pedeset procenata ukupnog stanovništva živi u urbanim sredinama.

‘Urbano planiranje ima direktan uticaj na klimu pošto su urbane oblasti glavni proizvođači emisije gasova koji izazivaju efekat staklene bašte, pa time imaju značajan uticaj na klimatske promene.

UN-HABITAT se, u okviru svog mandata, bavi klimatskim promenama i urbanim razvojem, čiji je ključni element urbano planiranje. Ovo je iskazano u Planu Habitat-a u okviru Globalnog plana akcije: Strategije za sprovođenje’, rekla je ona.

G-đa Tibajuka je objasnila da Plan kojeg su usvojile sve zemlje članice

UN-a iskazuje posvećenost HABITAT-a za održivo korišćenje energije i održivi transport, ključna pitanja u ublažavanju klimatskih promena, kao i ključni elementi urbanog planiranja.

Kao rezultat ovog mandata, UN-HABITAT mora da radi sa partnerima na Planu Habitat-a na korišćenju urbanog planiranja i razvoja kao mere koja ublažava klimatske promene.

Izvor: www.unhabitat.org

TRIPARTITNI REVIZIONI SASTANAK O PROGRAMU MUSPP

Predstavnici programa UN-HABITAT/ MuSPP na Kosovu, švedska Vlada/ Švedska agencija za međunarodni razvoj (Sida), Ministarstvo za životnu sredinu i prostorno planiranje (MŽSPP) i šest opština, uključujući predstavnike građanskog društva, susreli su se u Prištini 10. maja 2007. godine da bi razmotrili trenutne aktivnosti programa MuSPP, razgovarali o izazovima i budućem razvoju programa.

G-đa Elizabet Belper, glavni tehnički savetnik programa UN-HABITAT/MuSPP izvestila je o napretku programa i izazovima.

Partneri iz MŽSPP, g. Merdžan Avdulji, zamenik Ministra, g-đa Karen MekDonalds, direktor Sida-e na Kosovu i Sazan Ibrahim, direktor Udruženja kosovskih opština pohvalili su rad obavljen od strane UN-HABITAT/MuSPP (uz podršku Sida-e) čiji je cilj poboljšanje uslova života i doprinosi ekonomskom razvoju. Dobre prakse treba da budu ramenjivane, a tripartitni sastanak je dobra prilika za to.

Postignuća u procesu planiranja u opštinama u okviru programa MuSPP su brojna (videti donju kutiju) i razlikuju se od jedne opštine do druge.

- Prezentacija **Uroševca** pokazala je političku spremnost i spremnost građanskog društva da podrže proces planiranja. 'Deklaracija o vizionarstvu' koja integriše glas građana i koju je građansko društvo je uručilo gradonačelniku; 'Mobilnost za sve', prevedena u 'Projekat centra mobilnosti' uz partnerstvo javnih i privatnih učesnika; Predlog novog kružnog puta i identifikacija neformalnih naselja uz angažovanje NVO mladih da obave anketu, su samo neki od primera napretka u procesu planiranja.
- Opština **Gnjilane** je posvećena inkluzivnom procesu planiranja. Postignuća obuhvataju snažnu međusektorsku saradnju sa više sektorskih izveštaja i strategija; Vizionarstvo sa omladinom na svetski dan HABITAT-a 2006. godine bilo je početna tačka stvaranja vizije za grad, posle čega je usledila vizionarska radionica građanskog društva i javna prezentacija i integracija rezultata u OPR/UPR.
- Tretiranje neformalnih naselja kao

dela procesa planiranja da bi se obezbedio bolji život njihovih stanovnika je jedan od prioriteta za opštinu **Dakovica**.

Postignuća progama MuSPP u ovoj opštini obuhvataju i plan za poboljšanje mobilnosti koji je urađen za OPR i osnivanje Neformalnog saveta građanskog društva (NSGD). Osnivanje službe za planiranje je i dalje izazov za program.

• Uprkos političkoj situaciji u **Mitrovici** koja predstavlja izazov za proces planiranja, program MuSPP je uspeo da poveže predstavnike građanskog društva i planere iz oba dela grada da bi radili zajedno na poboljšanju životnog okruženja u gradu kroz vizionarsku

radionicu koja je održana u januaru. Nastavlja se dalji rad na poboljšanju mobilnosti i transporta za oba dela grada.

- Opština **Peć** je interesantan slučaj kao prva opština na Kosovu čiji je OPR odobrilo Ministarstvo za životnu sredinu i prostorno planiranje. Izrada plana ne predstavlja kraj procesa planiranja. Pravi proces planiranja počinje sa sprovođenjem plana, a opštinski planeri/službenici treba da predvode završetak OPR/UPR i da obezbede da lekcije naučene iz ovog slučaja budu dostavljene drugim opštinama.
- Sprovođenje procesa uz angažovanje građanskog društva, manjinskih zajednica i uz saradnju na različitim nivoima i među različitim odeljenjima se još uvek smatra izazovom za opštinu **Prizren**.
- **Neformalna naselja (NN)** su i dalje najveći prioritet MŽSPP, ali ništa ne može da bude urađeno bez uključivanja i informisanja građanskog društva. Kampanja podizanja svesti širom Kosova o urbanom osavremenjavanju i regularizaciji NN, radionice o

razmeni iskustava i učenje iz slučajeva na lokalnom nivou, smatraju se postignućima programa MuSPP.

• **Uključivanje građanskog društva** kao partnera u procesima planiranja (u nekim slučajevima kroz osnivanje NSGD) bilo je evidentno u svakoj aktivnosti MuSPP-a.

• Pružanje stručnih saveta o pitanjima **mobilnosti** koja utiču na proces planiranja i **zakonodavne podrške** opštinama da se nose sa izazovima planiranja, dodaje vrednost programu i partnerskim opštinama.

• **Više različitih alata razvijenih za izgradnju saradnje i razmene**

iskustava u vezi aktivnosti planiranja sa i među opštinama, i sa širom javnošću, smatraju se postignućima programa.

Zaključci i fokusne zone za nastupajuće mesec:

- Unapredjenje tekućeg ciklusa planiranja, finalizacija i predavanje za odobrenje nacrtu ORP-ova do kraja Oktobra 2007g.
- Odobren plan je vazna osnova za sledeći ciklus planiranja i za kapitalne investicije.
- Strukturni razgovor između MESP sa konstruktivnim mehanizmom razmene informacija i fokusom na presudne oblasti.
- Ponavljanje i dobra praktična razmena između organizacija građanskog društva i opština.
- Prelazak u akciju i na vidljive rezultate, s povezanošću URP/ORP; nije "ad hoc"
- Neprekidna komunikacija sa građanima, kao i obezbeđivanje političke podrške za planiranje.

ŠVEDSKA DELEGACIJA U POSETI PRIZRENU

Kao deo tripartitnog revizionog sastanka, predstavnici švedske vlade i Sida-e (Švedska agencija za međunarodni razvoj) na Kosovu, kao i predstavnici MuSPP/UN-HABITAT-a posetili su opštinu Prizren. Delegaciju su pozdravili g. Ekrem Krueziu, gradonačelnik Prizrena, g-đa Mubera Mustafa, glavni izvršni službenik i drugi opštinski zvaničnici. Ovaj sastanak pružio je mogućnost za

razmenu ideja o pitanjima planiranja i dao konkretne sugestije za buduću saradnju između opštine i programa MuSPP.

'Prizren kao turistički i trgovinski centar; opština koja ima najviše vinarstva; univerzitetski grad koji nadopunjuje Univerzitet u Prištini', je vizija budućeg razvoja grada koju je artikulirao gradonačelnik Prizrena.

Poseta lokacijama u gradu, prezentacija stanja u planiranju u Prizrenu od strane opštinskih planera i interaktivne diskusije, jasno su pokazali da su rukovodioci Prizrena i profesionalci posvećeni cilju da učine da proces planiranja bolje funkcioniše u Prizrenu.

Tim MuSPP-a

SASTANAK UN-HABITAT/PPPO U VEZI RAZVOJA PROGRAMA

Sastanak u vezi razvoja programa (SRP) UN-HABITAT-a/Programa podrške prostornom planiranju opština na Kosovu održan je 9. marta 2007. godine i na njemu je učestvovalo 6 opština i drugi partneri na programu. Fokus sastanka bio je na jačanju učesničkog planiranja putem neformalnih saveta organizacija građanskog društva i restrukturiranju odeljenja za planiranje u cilju prilagođavanja prostornog planiranja.

Ideja koja se nalazi u pozadini osnivanja neformalnih saveta organizacija građanskog društva (NSOGD) je da se približe građansko društvo i lokalne vlasti u njihovim naporima da poboljšaju kvalitet života u svojim opštinama i gradovima kroz učešće građana i njihovih organizacija u procesu planiranja. Iako postoje mnoge NVO i aktivni građani, njihovi napori nisu uvek koordinisani i komplementarni sa radom opštinskih administracija. Stoga, ustanovljavanje zajedničke platforme kroz koju bi se bolje iskoristilo znanje, veštine i tehnički resursi građanskog društva, čini se veoma praktičnim rešenjem.

Rad sa opštinskim planerima i službenicima PPPO timova za pitanja polova, informisanja, zajednica i povratka olakšao je osnivanje ovakvih saveta u Peći, Đakovici, Uroševcu, Gnjilanu i Prizrenu. Članovi neformalnih saveta su aktivno učestvovali u pripremi vizionarskih radionica i bili su od koristi u negovanju dugoročne saradnje između građanskog društva i lokalnih vlasti.

Uloga NSOGD nije da zamene Savet eksperata za planiranje, čiji je primarni zadatak da pruže ekspertizu i tehničke savete o procesu planiranja, već da zastupaju šire interese građana i da pomažu da se čuje njihov glas.

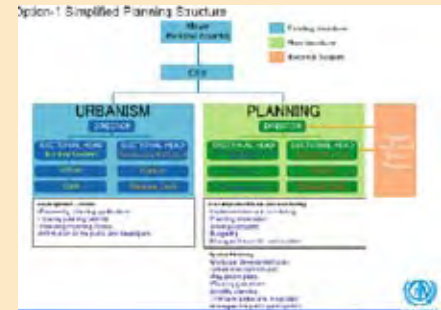
Zadaci NSOGD su fokusirani na promovisanje učešća građanskog društva u javnim debatama, pomoć lokalnim

vlastima u mobilizaciji aktivnog učešća građana u urbanističkim konsultacijama, iniciranje takvih sastanaka u saradnji sa lokalnim vlastima i na kraju, ali ne i najmanje bitno, olakšavanje uspostavljanja održivih mehanizama saradnje između građanskog društva i lokalnih uprava.

Druga tema, razmatranje opštinskih službi za planiranje, počela je razmatranjem sadašnje situacije u šest opština koje učestvuju u programu u vezi sa njihovim dužnostima i odgovornostima u sprovođenju zakona o prostornom planiranju, kao i razmatranjem kapaciteta odeljenja/direkcija za urbanizam za obavljanje aktivnosti planiranja (naglašena je potreba da odeljenja za planiranje budu restrukturirana kako bi mogla bolje da odgovore na sadašnje i buduće izazove u kontekstu urbanizujućeg i globalizujućeg sveta).

Kada se radi o službama za planiranje, predstavljeni dokument za diskusiju izašao je sa predlogom za četiri alternativne opcije za velike i male opštine, u smislu približavanja prostornog planiranja na Kosovu evropskim i međunarodnim standardima. Opcije su se razlikovale u pogledu broja opštinskog osoblja koje je uključeno u proces planiranja, stepen njihove uključenosti i položaja službe unutar opštinske strukture.

UN-HABITAT/PPPO su naglasili da je ovo dokument za diskusiju i da je podložan promenama, pa su pozvali na slobodnu i otvorenu diskusiju u vezi dokumenta. Ovo je dovelo do interaktivne diskusije između učesnika, pri čemu je pokrenut niz pitanja o predloženim opcijama. Ipak, što je najvažnije, učesnici su uvideli potrebu da se napravi zakret kada se radi o sadašnjem stanju u vezi sa strukturom odeljenja za planiranje, pri čemu je većina pozdravila predložene opcije, ali uz traženje dodatnih podataka.

U svetlu ovih zabrinutosti i komentara, UN-HABITAT/PPPO nameravaju da dalje revidiraju dokument da bi uključili komentare dobijene od učesnika i da konsultuju sve zainteresovane strane.

MEDIJSKI UGAO

U Medijskom uglu izabrali smo neke interesantne naslove i navode u vezi sa urbanističkim planiranjem i razvojem na Kosovu. Originalni članci mogu da budu kopirani na zahtev.

MITROVICA

Građani u planiranju, ključ za dobro upravljanje

Ovaj članak daje uvid u debatu sa okruglog stola pod naslovom 'Sprovođenje demokratije u dobrom upravljanju iz perspektive planiranja'. Zaključak okruglog stola kojem su prisustvovali partneri iz građanskog društva iz severnog i južnog dela Mitrovice je da je zastupljenost građana i građanskog društva u pitanjima planiranja od ključne važnosti za dobro upravljanje.

Građani i predstavnici građanskog društva su akteri u pravljenju vizije grada, a vizija grada je važna da bi se imao bolji život u opštini. Vizija za Mitrovicu je deo programa 'Učinimo zajedno gradove boljim', što je slogan Programa podrške prostornom planiranju opština UN-HABITAT-a na Kosovu, kojeg finansira Sida.
Izvor: Koha Ditore, 26/03/2007

UROŠEVAC

Uroševac ima za cilj promociju građanskih investicija

Politički lideri opštine Uroševac smatraju opštinski i urbanistički plan razvoja kapitalnim projektom kojim se bavi opština. On će uskoro bit dat na javnu raspravu.

U članku se kaže da opština kasni sa održavanjem javne rasprave zbog toga što projekat mora da bude dodatno elaboriran. Gradonačelnik Uroševca je pohvalio rad građanskog društva i predstavnika UN-HABITAT-a zbog njihovog aktivnog učešća u procesu planiranja. Prema ovim planovima Uroševac će biti atraktivan grad, sa dinamičnim razvojem u svim aspektima života.

Izvor: Kosova Sot, 27.04.2007

GNJILANE

Građani, doprinosioci planu razvoja

'Nema opštinskog i urbanističkog plana razvoja bez dobijanja ideja od građana', kaže Sevdije Malići-Hiseni, direktor Direkcije za urbanizam, rekonstrukciju i životnu sredinu u opštini Gnjilane.

Ovaj članak takođe daje informacije o procesu planiranja i saradnji sa različitim učesnicima.

Odaje se zahvalnost švedskoj vladi za njenu podršku programu UN-HABITAT-a koji obezbeđuje pomoć Gnjilanu i nekim drugim opštinama na Kosovu u toku obavljanja posla u procesu planiranja.

Izvor: Kosova Sot, 26/03/2007

PEĆ

Usvojeni opštinski plan razvoja i urbanistički plan razvoja Peći

Ovaj članak sadrži informacije o usvajanju opštinskog i urbanističkog plana razvoja Peći za period 2006-2025.

Plan je pripremila holandska kompanija, i to je prvi opštinski plan razvoja na Kosovu kojeg je odobrilo Ministarstvo za životnu sredinu i prostorno planiranje.

Izvor: RTK, 14/05/07

PRIZREN

Opštinska vlada namerava da investira u projekte životne sredine

Ovaj članak pruža informacije o prioritetnim oblastima razvoja u opštinskim planovima, uključujući stvaranje zelenih oaza u Prizrenu ove godine.

U vezi sa tim postoje dva predloga koja su prihvaćena za projekte: 'Stvaranje prostora za urbanistički plan' i nastavak projekta 'Rekonstrukcija obale reke Beli Drim'.

Njihova realizacija će doprineti stvaranju zelenih prostora u gradu.

Izvor: Koha Ditore, 12/03/2007

ĐAKOVICA

Digitalni grad – vizija za ovu godinu

Na osnovu Strategije održivog razvoja koju je usvojila Skupština opštine 2005. godine, Đakovica predviđa da bude 'digitalni grad' do kraja ove godine. Sve institucije biće opremljene telekomunikacionom infrastrukturom zasnovanom na optičkim kablovima za koju se očekuje da će obezbediti potrebnu infrastrukturu za integraciju različitih usluga za dobrobit građana, poslovnih aktivnosti i institucija u opštini. U članku se kaže da će završetak ovog projekta učiniti da Đakovica postane lider u ovom polju.

Izvor: Koha Ditore, 05/03/2007

Ljubljana 2025: Glavni grad kao investicioni projekat

Ovaj članak pruža interesantan uvid u izradu vizije Ljubljane. Izrada vizije Ljubljane treba da ohrabri stvaranje imidža grada, pokazujući šta grad znači njegovim stanovnicima i kakva su njihova očekivanja u pogledu njegovog razvoja. Ona je takođe dominantan faktor za ekonomski i društveni razvoj. Ona pomaže otkrivanju prednosti grada i novih mogućnosti razvoja, a posebno je važna u pravljenju početnih strateških planova. Pošto vizija takođe teži stvaranju kolektivne savesti među građanima, najšira javnost treba da ima svoju reč u vezi sa njom.

Izvor: Slovenia Times, 11.05.07

KONFERENCIJA O STANJU U OPŠTINSKOM I URBANISTIČKOM PLANIRANJU NA KOSOVU – PRIMER PEĆI

Opština Peć, MuSPP/UN-HABITAT, Udruženje kosovskih opština (UKO) i Ministarstvo za životnu sredinu i prostorno planiranje (MŽSPP) su 19. aprila organizovali kosovsku konferenciju o stanju u planiranju opštinskog razvoja.

Konferencija je održana povodom završetka postupka odobranja opštinskog plana razvoja (OPR) i urbanističkog plana razvoja (UPR) Peći.

G. Uk Kelmendi, šef Direkcije za urbano i seosko planiranje, razvoj i životnu sredinu u Peći naglasio je da je odobranje ovih planova najveći uspeh njegove direkcije.

G. Frank Dhondt, koordinator za prostorno planiranje programa MuSPP/UN-HABITAT-a je ipak rekao da aktivnosti planiranja ne prestaju usvajanjem planova razvoja, već je to samo početak unapređene kulture opštinskog planiranja. Oko 120 učesnika, uglavnom planera i donosilaca odluka iz kosovskih opština, kao i predstavnika iz organizacija građanskog društva, prisus

tovalo je ovom događaju. Svoje doprinose su dali službenici direkcije za urbanizam u Peći, kao i iz opština Suva Reka, Uroševac i Kamenica, kao i NVO 'Syri Vizionit', koja učestvuje u sprovođenju OPR/UPR u opštini Peć u neformalnom naselju Zatra.

Veliki broj prisutnih dokazuje važnost planova u Peći koji predstavljaju primer iz kojeg mogu da uče druge opštine.

Konferencija je završena posetom projektnim lokacijama u neformalnom naselju Zatra i lokacijama na kojima se planira proširenje industrijske zone.

Poslednji korak u postupku usvajanja konačno je ostvaren 14. maja usvajanjem i opštinskog i urbanističkog plana razvoja od strane Skupštine opštine Peć.

KOSOVSKA DELEGACIJA NA MEĐUNARODNOJ RADIONICI O JAVNOM TRANSPORTU U SKOPLJU

"Održiva urbanizacija ne može ni da započne bez uzimanja u obzir uloge koju ima javni transport u obezbeđivanju kvaliteta života u našim gradovima i naseljima", rekla je g-đa Tibajjuka, izvršni direktor UN-HABITAT-a povodom potpisivanja memoranduma o razumevanju sa Međunarodnom asocijacijom za javni transport (UITP) u Helsinkiju 24. maja.

Ona je naglasila da je UITP bio "strateški partner koji donosi bogatstvo iskustva i koji može da podstiče transfer znanja u celom svetu".

Međunarodna asocijacija za javni transport (UITP) je međunarodna organizacija koja okuplja nadležne i operatere javnog transporta, kreatore politike, naučne institute i snabdevače i servisnu indus-

triju javnog transporta. To je platforma za svetsku saradnju i razmenu znanja između 2900 članova iz oko 90 zemalja, uključujući Kosovo.

U saradnji sa JSP, javnim saobraćajnim preduzećem u Skoplju, UITP je organizovao regionalnu radionicu 7. i 8. juna. Kosovsku delegaciju, koju je organizovalo Ministarstvo za transport i komunikacije, činili su predstavnici kosovskih gradova srednje veličine, uz podršku programa MuSPP.

Kosovo može da bude ponosno zbog dobrog funkcionisanja međugradskog transportnog sistema koji ima veliki kapacitet. Sadašnji izazov je da se uspostavi koherentni sistem koji povezuje urbane i opštinske transportne službe, da bi se

obezbedilo i razvilo učestvovanje javnog transporta u kosovskoj motorizovanoj mobilnosti.

"Politička volja je osnovni preduslov za postizanje mobilnosti u našim gradovima i regionima", izjavila je Hans Rat, generalni sekretar UITP.

Da bi se ovo razmišljanje pretočilo u akciju, UITP i UN-HABITAT će podržati lokalne aktere u budućoj izgradnji kapaciteta u cilju ostvarivanja ovih ciljeva i uspostavljanja integralnog sistema javnog transporta u narednim mesecima i godinama.

RADIONICA NA TERENU O NEFORMALNIM NASELJIMA U ĐAKOVICI

Bavljenje neformalnim naseljima (NN) kroz proces planiranja je jedan od glavnih prioriteta opštine Đakovica. U Đakovici, na osnovu kriterijuma za neformalna naselja kao što je naznačeno u smernicama Ministarstva za životnu sredinu i prostorno planiranje (MŽSPP), sledeća tri naselja su identifikovana kao NN: "BREKOVAC", "KOLONIJA" i "PISKOTA".

Za potrebe uvida u stvarno stanje, tj. da bi se videla, osetila i dotakla NN, opština Đakovica je zajedno sa MŽPP, Udruženjem kosovskih opština, OEBS-om i UN-HABITAT-om/ PPO organizovala radionicu 26. aprila 2007. godine. Ova radionica je takođe imala za cilj davanje doprinosa izradi smernica na lokalnom i centralnom nivou u okviru akcionog plana za neformalna naselja, istraživanje načina kako urbanistički plan može da izbegne stvaranje novih neformalnih naselja i kako da se poboljšaju uslovi u postojećim naseljima, zajedno sa doprinošenjem razvoju mreže za proučavanje NN, kao i podizanje javne svesti.

Radionica je pružila mogućnost da se obavi nekoliko poseta gore pomenutim naseljima, pri čemu su u svakoj prilici učesnici mogli sami da vide realnost neformalnih naselja, postignuća opštine u poboljšanju uslova života ljudi koji žive u ovim naseljima, posebno u Brekovcu, kao i da vide šta bi još moglo da se uradi za ova naselja.

U toku diskusija u okviru ove radionice na terenu, date su sledeće preporuke:

Brekovac:

- Direkcija za urbanizam i planiranje je suviše zauzeta da preuzme proces identifikacije NN, pa zato postoji potreba da se za ovo pitanje odredi namenska agencija.
- Opštini je potrebno osoblje za identifikaciju NN. Potreban je akcioni plan sa detaljnim odgovornostima, koji je praktičniji od strategije.
- Brekovac ima urbanistički regulacioni plan sa analizom urbanističke situacije, ali imovinska pitanja su i dalje nerešena.
- Potrebne su dodatne kredibilne

katastarske informacije, kao i ostale informacije.

- Finansiranje mora da bude vidljivo. Donatori treba da budu identifikovani, uključujući Pakt za stabilnost koji funkcioniše u okviru programa regionalnog jačanja kapaciteta. Pored toga, takođe i opština treba da izdvoji sredstva.
- Potrebna je obuka za zajednicu i ona mora da bude konsultovana u vezi bilo koje odluke koja je doneta u ovoj oblasti.

Kolonija:

- Uključivanje centralnog nivoa (ministarstvo) i Kosovske povereničke agencije u rešavanje imovinskih pitanja i obezbeđivanje bezbednosti stanovnicima u ovoj oblasti.
- Stanovnici u ovim naseljima treba da rade zajedno na poboljšanju uslova života korišćenjem javnog transporta i poboljšanog pristupa zdravstvenim uslugama. Socijalni stanovi bi mogli da budu rešenje. Potrebno je da se održavaju javne debate o viziji za ovu oblast pri izradi opštinskog i urbanističkog plana razvoja.

Piskota:

- Potrebna je kratkoročna i dugoročna

intervencija.

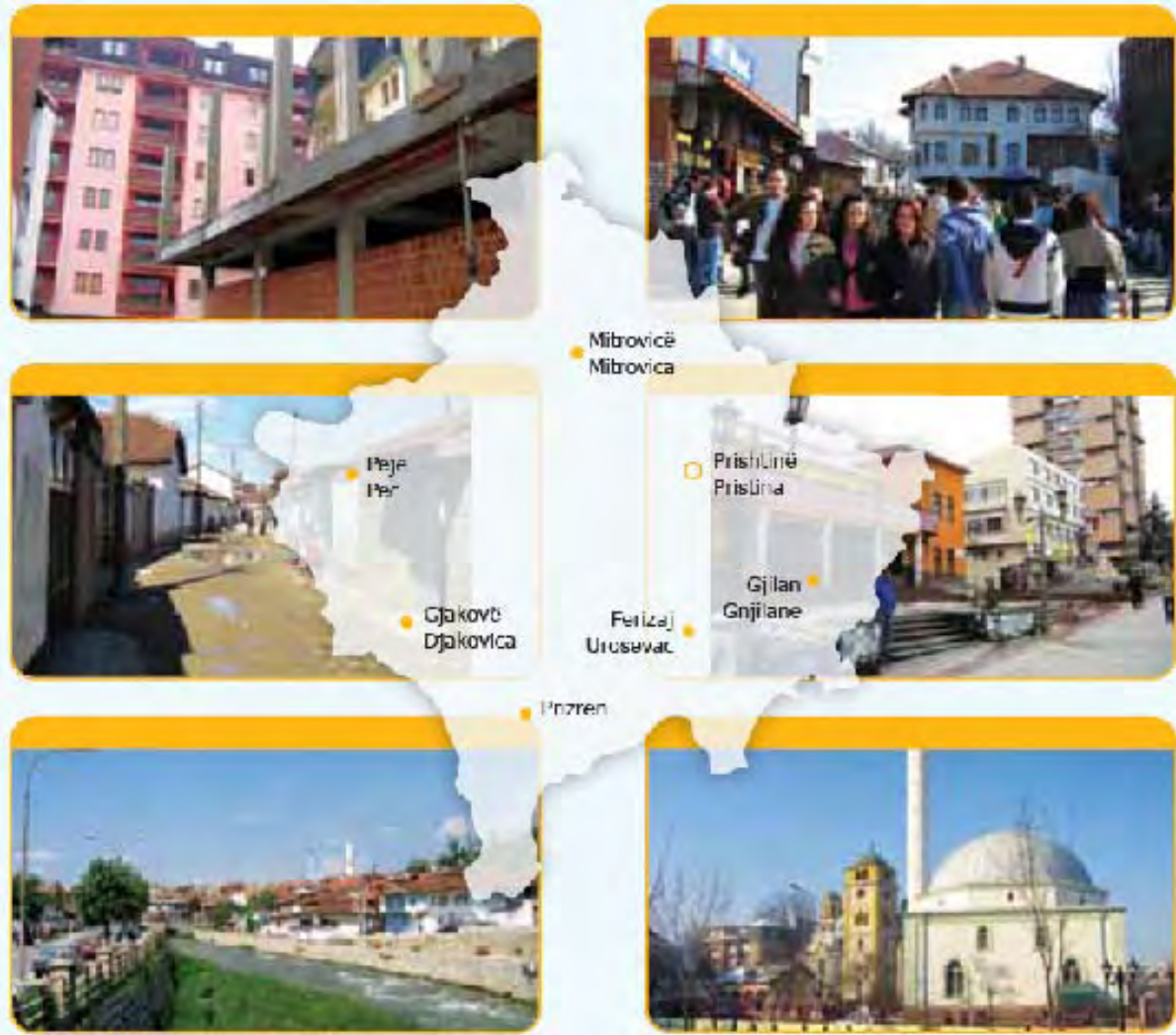
Kratkoročna intervencija: izgradnja puteva, instalacija elektro mreže, obezbeđivanje kanalizacije i službi za prikupljanje smeća, izgradnja nasipa. Dugoročne intervencije: utvrđivanje pravnog statusa zemljišta; 50% porodica nema odgovarajuću dokumentaciju o vlasništvu.

- Razmatranje preseljenja stanovništva u konsultaciji i pregovorima sa ljudima. Mogu da se pojave teškoće jer neki od ljudi imaju validnu dokumentaciju i mogu da se opiru preseljenju.

Nadam se da će preporuke koje su proizašle sa ove radionice biti pretočene u konkretne akcije da bi se ova neformalna naselja učinila integralnim delom našeg grada. Verujem da će razmena iskustava između nas i lekcije koje su naučene na ovoj radionici na terenu u velikoj meri pomoći drugim opštinama u pokušaju da se uhvate u koštac sa izazovima neformalnih naselja.

Pal Lekaj,

Glavni izvršni službenik opštine Đakovica

UCINIMO ZAJEDNO GRADOVE BOLJIM

Kosovu su potrebni bolji gradovi da bi se postigao bolji život svih njegovih građana. To se može postići samo ukoliko svi radimo ka ispunjenju tog cilja. "Ucinimo Zajedno Gradove Boljim" je moto programa podrške prostornom planiranju opština, finansiranog od strane Sida, tokom kojeg će UN-HABITAT pružiti podršku prostornom planiranju opština na Kosovu. Kosovski gradovi se trenutno nalaze u procesu pripreme nacrtu opštinskih i urbanističkih planova. Planovi trebaju biti strateski i akciono-orijentisani, detaljno pripremljeni u urbanističkim regulatornim planovima i implementirani preko privatnih i javnih investicija. Šest sekundarnih gradova na Kosovu: Pec, Djakovica, Prizren, Urosevac, Mitrovica i Gnjilane- mogu doprineti izbalansiranjem razvoju Kosova i smanjiti migraciju stanovništva u glavni grad Pristinu. Integracijom u evropsku urbanističku mrežu, kosovski gradovi i njihovi stanovnici biće povezani sa ostalim evropskim gradovima. To se može postići privlačenjem investicija u održivi urbanistički razvoj i unapredjenje pristupa za sve osobe. Potrebne su privatne investicije da bi se pružile bolje usluge svim građanima: pristojno mesto za stanovanje, bolnice, škole, puteve, javni transport kao atraktivni javni prostori koji bi pružili odgovor na potrebe društva.

IMPRESSUM

UN-HABITAT

Program pomoći prostornom planiranju u opštinama na Kosovu

Sef kancelarije
Elisabeth Belpaire
office@unhabitat-kosovo.org

Kancelarija:
UN-HABITAT Kosovo
Ulica Nazim Gafurri, br. 33,
10000 Prishtina, Kosovo
 Tel.: +381/38/517835
 Fax: +381/38/517836

Informacije & Komunikacije/PR
Lumnije Gashi
lumnije.gashi@unhabitat-kosovo.org

Više informacija o
 UN-HABITAT/MuSPP
www.unhabitat-kosovo.org

Ovaj bilten je omogućila švedska Vlada preko Sida-e. Sva viđenja, mišljenja i zaključci su autorski. Članci bez potpisa delo su tima MuSPP. Doprinosi koji se odnose na opštine ne moraju da odražavaju stav i odluku dotične opštine. Sadržaj ovih članaka ne mora da odražava stav UN-HABITAT-a o pokrenutim pitanjima ili datim izjavama i ne mora da odražava viđenja Sida-e, ili vlade Švedske.